

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžso/113/2015
Identifikačné číslo spisu: 8014200430
Dátum vydania rozhodnutia: 26.07.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:8014200430.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a Mgr. Viliama Pohančenika v právnej veci žalobcu: Łukasz T. L.Ł, bytom U. republika, XX-XXX B., S. 2, právne zastúpený JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Prešov, Masarykova 2, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. 7942-3/2014-BA zo dňa 29. januára 2014, za účasti: Q. Jakub Q., bytom U. republika, XXX XX D., S. XX (predtým podnikajúci s miestom podnikania 040 01 Košice, Južná trieda 53, IČO: 44990651), o odvolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 15Scud/14/2014-29 zo dňa 25. marca 2015, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. marca 2015, č. k. 15Scud/14/2014-29, vo veci samej m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 7942-3/2014-BA zo dňa 29. januára 2014 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

II. V časti týkajúcej sa trov konania rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. marca 2015, č. k. 15Scud/14/2014-29, m e n í tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia v prvostupňovom konaní vo výške 106,04 eur na účet právneho zástupcu žalobcu JUDr. Dušana Remetu do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

III. Žalovaná j e p o v i n n á zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania, pozostávajúcu z náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 36,36 eur na účet právneho zástupcu žalobcu JUDr. Dušana Remetu do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 15Scud/14/2014-29 z 25. marca 2015, rozhodnutie žalovanej č. 7942-3/2014-BA zo dňa 29. januára 2014 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Košice číslo 705-3440169811-GC09/11-664 (58692-1/2011-KEM) zo dňa 19. augusta 2011 podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) O. s. p. zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie, pričom zaviazal žalovanú nahradiť žalobcovi trovy konania vo výške 432,30 eur.

Žalovaná preskúmaným rozhodnutím zamietla odvolanie príbratého účastníka - zamestnávateľa (Q. T. Q., s miestom podniku zahraničnej osoby v Košiciach, Južná trieda 53, IČO: 44 990 651) ako aj zamestnanca - žalobcu (. T. L.?, bytom U. republika, XX-XXX B., S. 2) a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Košice číslo 705-3440169811-GC09/11-664 (58692-1/2011-KEM) zo dňa 19. augusta 2011, ktorým pobočka rozhodla, že žalobcovi povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti (ďalej len „povinné poistenie“) od 01. marca 2010 do 31. augusta 2010 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že povinnosťou organizačnej zložky žalovanej je vzhľadom na § 209 ods. 1, 2, 3, a 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) predovšetkým úplne a presne zistiť skutočný stav veci a na ten účel si zaobstarat' všetky potrebné podklady. Z doteraz vykonaného dokazovania však objektívny záver, že žalobca na území Slovenskej republiky reálne činnosť zamestnanca nevykonával, nemožno vysloviť. Ak žalovaná dospela k záveru, že nebolo možné preukázať reálny výkon činnosti žalobcu ako zamestnanca, pretože ide o fiktívnu spoločnosť a vychádzala pritom z úradného záznamu Národného inšpektorátu práce Košice, krajský súd takýto záver považoval za predčasný a zistenie skutkového stavu za nedostatočné pre posúdenie veci. Skutkový a právny záver uvedený v rozhodnutiach správnych orgánov považoval krajský súd za nepreskúmateľný z dôvodu, že nespĺňa všetky potrebné náležitosti uvedené v § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, ktorý ukladá správne orgánom v odôvodnení rozhodnutia uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola organizačná zložka vedená pri hodnotení dôkazov a pri hodnotení právnych predpisov, na základe ktorých rozhodovala. Rozhodnutiu žalovanej vytkol, že z obsahu odôvodnenia nie je zrejmé, aké prechodné a záverečné ustanovenia nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16. septembra 2009 a vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004, vylučujú ich aplikáciu v danom prípade, resp. z akých dôvodov je potrebné aplikovať výlučne nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71.

Za nedostatočne odôvodnené považoval tiež konštatovanie žalovanej, že došlo k dohode medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia (ZUS) v súlade s čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorou malo byť žalobcovi určené poľské zákonodarstvo s konečnou platnosťou. Okrem toho, že uvedená dohoda sa v administratívnom spise nenachádza, v rozhodnutí absentuje, z akého podkladu pre rozhodnutie žalovaná vychádzala a na základe akých právnych predpisov vo veci rozhodovala. Krajský súd preto rozhodnutia správnych orgánov oboch stupňov zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) O.s.p.

Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom namietala nesprávne právne posúdenie veci. Trvala na tom, že jej rozhodnutie bolo vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci a po zhodnotení všetkých relevantných dôkazov. Zdôraznila, že z úradného záznamu Národného inšpektorátu práce o skutočnostiach zistených pri výkone inšpekcie práce vyplýva, že na adrese uvedenej vo výpise zo živnostenského registra, má fyzická osoba Q. T. Q. prenajatý byt, v ktorom sa nachádza len výnimočne. Aj za predpokladu, že by zamestnanci vykonávali činnosť, je nevyhnutné, aby sa v registrovanom sídle zamestnávateľa uskutočňovali také rozhodovacie právomoci, na základe ktorých by dochádzalo k reálnemu výkonu činnosti zamestnancov. V sídle zamestnávateľa by sa mali uskutočňovať stretnutia zamestnávateľa so zamestnancami, uzatvárať zmluvy s klientmi, ukladať účtovné doklady, viesť mzdová evidencia a prideľovať práce zamestnancom. Na účely preukázania reálneho výkonu činnosti zamestnancov nepovažovala za dostatočné formálne deklarovanie podnikania pracovnými zmluvami a obchodnými zmluvami. Vyjadrila podozrenie z obchádzania právnych predpisov Poľskej republiky, keď poukázala na pomer dohodnutej odmeny a počet mesačne odpracovaných hodín ako aj na cestovné výdavky, ktoré majú títo zamestnanci, nakoľko individuálne dochádzajú z Poľskej republiky do Slovenskej republiky. Podľa jej názoru je predpoklad, že výdavky významným spôsobom presahujú príjmy zamestnancov, zaručené v pracovných zmluvách, a preto sa jej javí táto činnosť, na ktorú bola upozornená podnetmi poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Váršava - ďalej len „ZUS Váršava“), ako neefektívna a

nerentabilná. Argumentovala, že dôkazné bremeno je aj na žalobcovi a túto povinnosť, vyplývajúcu mu z vykonávacieho nariadenia, si riadne nesplnil. Poukázala na svoj list z 10. decembra 2013, ktorým akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS na uzatvorenie spoločnej dohody v súlade s článkom 16 (4) vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej bolo aj žalobcovi určené poľské zákonodarstvo s konečnou platnosťou. Mala za to, že pri vydaní napadnutého rozhodnutia hodnotila všetky dôkazy samostatne a následne aj vo vzájomnej súvislosti a postupovala v súlade s nariadeniami Európskej únie. Skutkový a právny stav považuje za dostatočne zistený a preukázaný. Krajský súd podľa jej názoru vec nesprávne právne posúdil a preto navrhla napadnutý rozsudok krajského súdu zmeniť a žalobu zamietnuť.

Žalobca vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalovanej označil odvolanie žalobkyne za nedôvodné. Zároveň si uplatnil náhradu trov odvolacieho konania vo výške 148,22 eur.

Dňa 01. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S. s. p.“).

Podľa § 492 ods. 2 S. s. p., odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Keďže v prejednávanej veci začalo odvolacie konanie pred nadobudnutím účinnosti Správneho súdneho poriadku, odvolací súd ďalej konal podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, v súlade s § 214 ods. 2 O.s.p. bez pojednávania, a dospel k záveru, že je potrebné ho zmeniť tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Podľa § 244 ods. 1 O. s. p., v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 246c ods. 1 O. s. p., pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti.

Predmetom preskúmania v danej právnej veci je rozhodnutie žalovanej, ktorým zamietla odvolania žalobcu a príbratého účastníka a potvrdila rozhodnutie pobočky v Košiciach, ktorým táto rozhodla, že žalobcovi povinné poistenie ako zamestnancovi od 01. marca 2010 do 31. augusta 2010 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo.

Po preštudovaní predloženého spisového materiálu, vrátane administratívneho spisu žalovanej, odvolací súd konštatuje, že právny záver žalovanej o potrebe vydania rozhodnutia o neexistencii povinného poistenia žalobcu podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v období od 01. marca 2010 do 31. augusta 2010, nie je správny.

Žalovaná vo svojom rozhodnutí konštatovala, že žalobca bol v Registri poistencov Sociálnej poisťovne ako zamestnanec príbratého účastníka vedený od 01. marca 2010 do 31. augusta 2010. Z registračného listu fyzickej osoby - prihlášky, zažurnalizovaného v administratívnom spise však vyplýva, že žalobcovi ako zamestnancovi vzniklo povinné poistenie 01. apríla 2010. Za tejto situácie je jej rozhodnutie zmätočné, keďže žalovaná rozhodovala o období, ktoré časovo nekorešponduje prihláške do poistenia a má za následok nezrozumiteľnosť rozhodnutia. Žalovaná tak dôsledne nezohľadnila skutkovú situáciu, ktorá zo spisového materiálu vyplýva. Navyše, vo svojom rozhodnutí sa zaoberala predovšetkým posudzovaním tých právnych otázok, ktorých zodpovedanie je rozhodné nie pri neexistencii povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy, ale vyhodnocovaním kritérií rozhodných pre určenie uplatniteľnej legislatívy v zmysle koordinačného nariadenia, ktorá právomoc jej s poukazom na čl. 16 ods. 2

vykonávacieho nariadenia nepatrí.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia - „vykonávacie nariadenie“ v čl. 16 upravuje procesný postup pri určení príslušnej legislatívy v zmysle rozhodujúcich ustanovení základného nariadenia. Práve tento článok prenecháva kompetenciu určiť príslušnú legislatívu organizácii v mieste bydliska osoby vykonávajúcej činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch.

Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the place of residence, instituce místa bydliště, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určení uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS. Skutočnosť, či k takémuto určeniu v danom konkrétnom prípade došlo, nie je z administratívneho spisu zrejmé.

Pokiaľ žalovaná v odvolaní poukazovala na to, že akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10. októbra 2013 na uzatvorenie spoločnej dohody v súlade s článkom 16 (4) vykonávacieho nariadenia s tým, že žalobcovi bolo určené poľské zákonodarstvo s konečnou platnosťou, odvolací súd na tento argument prihliadnuť nemohol. Písomnosť, na ktorú žalovaná poukazuje, totižto atribúty určenia uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k žalobcovi na to príslušnou inštitúciou nespĺňa a to jednak pre svoju úplne všeobecnú formuláciu, nejednoznačnosť a neurčitosť tak vo vzťahu k subjektom, na ktoré by sa mala potenciálne vzťahovať ako aj vo vzťahu k neohraničenému časovému obdobiu, počas ktorého by sa mala poľská legislatíva pre tieto subjekty považovať za definitívne určenú. Z predloženého administratívneho spisu preto nemožno bez ďalších pochybností vyvodiť, či príslušná poľská inštitúcia uplatniteľnú legislatívu práve vo vzťahu k žalobcovi určila a ak áno, tak ktorú a na aké konkrétne obdobie. Z tohto dôvodu odvolací súd argument žalovanej, že dohoda o uplatniteľnej legislatívne nemusí mať písomnú formu, za relevantný považovať nemohol. Dospel preto k záveru, že otázka uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k pánovi E. T. C. i nebola vyriešená s konečnou platnosťou, hoci ide o otázku predbežnú a pre ďalší procesný postup správneho orgánu rozhodnú. Keďže práva a povinnosti zakladajú, menia a rušia len vykonateľné a - v zásade právoplatné rozhodnutia, pre konanie žalovanej bolo potrebné vyžiadať od poľskej inštitúcie odpis rozhodnutia o určení uplatniteľnej legislatívy s vyznačenou právoplatnosťou a vykonateľnosťou. Pokiaľ totiž žalovaná nenamietla rozhodnutie o predbežnom určení poľskej legislatívy a toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, existencia takého rozhodnutia mala mať zásadné dôsledky aj na postup žalovanej. Po takomto určení aplikovateľnej legislatívy, ak sa stalo definitívnym, totiž Sociálna poisťovňa nemá vôbec právomoc konať a rozhodovať, čo je skutočnosť vyplývajúca jednak z účelu nariadení ako aj zo slovenského právneho poriadku.

Neušlo tiež pozornosti odvolacieho súdu, že žalovaná v záhlaví napadnutého rozhodnutia z 29. januára 2014 charakterizovala zamestnávateľa žalobcu ako podnikateľský subjekt obchodným menom, identifikačným číslom a adresou miesta činnosti podniku zahraničnej osoby napriek tomu, že v čase vydania jej rozhodnutia pán Q. T. Q. svoju podnikateľskú činnosť vo všetkých predmetoch podnikania ukončil, a to ešte ku dňu 23. júna 2012, pričom uvedená skutočnosť vyplýva aj z priloženého administratívneho spisu žalovanej.

Vzhľadom na vyššie uvedené a s ohľadom na zachovanie rýchlosti a efektívnosti konania, najvyšší súd rozsudok krajského súdu zmenil tak ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

O náhrade trov celého konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p. tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov konania za úkony, ktoré účelne vynaložil na uplatnenie práva.

V ďalšom konaní príslušný správny orgán po tom, čo ustáli, ktoré konkrétne skutočnosti sú v danej právnej veci vôbec sporné, svoj ďalší procesný postup zvolí tak, aby zodpovedal náležite zistenému

skutkovému stavu, ktorý bude zároveň korešpondovať obsahu administratívneho spisu. V uvedenom kontexte vyhodnotí prioritne otázku svojej právomoci konať a rozhodovať vo veci. Svoj administratívny spis bude viesť riadnym spôsobom; odvolací súd zdôrazňuje, že pod označením spis žalovaného správneho orgánu podľa § 250d ods. 1 O. s. p. sa rozumie úplný, žurnalizovaný a originálny spisový materiál správneho orgánu v danej veci, vrátane originálu dokladov o doručení rozhodnutí (R 66/1998) a musí, aspoň v overenej fotokópii obsahovať všetky podklady, rozhodujúce na posúdenie veci.

Podľa § 250k ods. 1 veta prvá a tretia O. s. p. ak mal žalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti žalovanému prizná právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania a môže tiež rozhodnúť, že sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

Odvolací súd ako účelné vyhodnotil v prvostupňovom konaní nasledovné úkony právnej služby poskytnuté úspešnému žalobcovi v 2. rade:

- prevzatie a príprava zastúpenia (r. 2014).....134 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)
- režijný paušál.....8,04 eur
- podanie žaloby (v r. 2014).....134 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky)
- režijný paušál..... 8,04 eur
- účasť na pojednávaní dňa 25.03.2015..... 139,83 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky)
- režijný paušál..... 8,39 eur, spolu 432,30 eur.

V odvolacom konaní boli dôvodne realizované nasledovné úkony právnej služby:

- vyjadrenie k odvolaniu (v r. 2015)..... 139,83 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky)
- režijný paušál..... 8,39 eur, spolu 148,22 eur.

Odvolací súd považoval za vhodné využitie možnosti, ktorú mu poskytla tretia veta § 250k ods. 1 O.s.p., pričom za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval najmä skutočnosť, že v prejednávanej veci ide o jedno z opakujúcich sa konaní (ďalšie napr. 9Sžso/93/2015, 9Sžso/92/2015, 9Sžso/113/2015, 9Sžso/170/2015, 9Sžso/144/2015, 9Sžso/88/2015, 9Sžso/185/2015, 9Sžso/96/2015), ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcov v predchádzajúcom správnom konaní. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešných žalobcov, čo do rozsahu aj ich obsahu vrátane ich vyjadrení. Na druhej strane pri svojom rozhodovaní o výške náhrady trov odvolacieho konania prihliadol aj na povinnosť právneho zástupcu riadne plniť procesné povinnosti žalobcu, a to najmä pri dodržiavaní lehôt a pokynov konajúcich súdov.

Po zvážení oboch uvedených hľadísk znížil Najvyšší súd Slovenskej republiky žalobcovi požadovanú náhradu trov konania v časti odmeny advokáta na jednu pätinu. Z celkovej sumy odmeny v prvostupňovom konaní (407,83 eur), tak priznal odmenu advokáta v sume 81,57 eur a z celkovej sumy odmeny v odvolacom konaní (139,83 eur) priznal odmenu advokáta v sume 27,97 eur. Režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. však v prvostupňovom (24,47 eur) a aj v odvolacom konaní (8,39 eur) priznal v plnej výške. Úspešnému žalobcovi v 2. rade tak priznal náhradu trov v konaní pred prvostupňovým súdom vo výške 106,04 eur a v odvolacom konaní vo výške 36,36 eur.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.